

Avdeling for forskning og utviklingsarbeid

Deres ref.:
Vår ref.: 2011/2317 EST003/401
Dato: 27.11.2012

Utvalgsinnstilling om samisk forskning og høyere utdanning - "Langs lange spor" - tilbakemelding fra Tromsø Museum - Universitetsmuseet

Vi viser til brev datert 18. september 2012 fra Avdeling for forskning og utviklingsarbeid hvor Tromsø Museum – Universitetsmuseet (TMU) inviteres til å gi uttalelse på utredningen «Langs lange spor». I det følgende gis TMUs tilbakemelding på denne. TMU ikke har studietilbud og vi vil derfor først og fremst konsentrere oss om den forskningsmessige dimensjonen ved utredningen.

Som nevnt i utvalgets oversikt, har TMU en bredt sammensatt forsknings- og formidlingsportefølje når det gjelder samisk relaterte tema. Det gjelder fagene arkeologi, sosialantropologi, samisk folkemusikk samt botanikk. Spesielt for TMU er institusjonens formidlings- og samlingsoppgaver og som vi skal se, er mye av dette sentrert rundt samiske tema.

Et særtrekk ved den forskning som pågår ved TMU, er dens diakrone karakter. Helt siden Tromsø Museums etablering i 1872, har samisk kulturhistorie og samfunnsliv vært definert som et eget ansvarsområde. Forskingen har i særlig grad befattet seg med samisk kulturell variasjon over tid, perspektiver som i utredningen kalles for "de lange spor" (5.5). Her har det handlet om analyser av samiske næringsveier over tid og ikke minst om dokumentasjon av deres materielle uttrykk. TMUs initiering av og lange befatning med samisk kulturminnevern er et uttrykk for dette.

Museets samiske samlinger er av uvurderlig verdi både i museal forstand og ikke minst som arkiv og kilde til den pågående samiske revitaliseringsprosess og rettighetsdebatt. Våre samlinger representerer en stor og viktig del av den samiske materielle og immaterielle kulturarv. Slike samlinger har gjennom alle år blitt aktivt brukt av samiske personer, foreninger og institusjoner i deres allmenne kulturarbeid. TMU har i realiteten det overordnede ansvar for samisk kulturhistorie ved UiT. Ingen annen fagenhet ivaretar tilsvarende forskning, arkivarbeid, dokumentasjon og formidling av samiske kulturuttrykk og livsformer.

Vi savner derfor en nærmere behandling i rapporten av de utfordringer som følger av slike viktige kulturhistoriske oppgaver. Disse oppgavene søkes i dag ivarettatt ikke bare av TMU, men av mange samiske museer i Norge. Felles for alle er et gjennomgående rekrutteringsproblem. Utvalget tar i sin rapport opp rekrutteringssituasjonen (7.2) og påpeker helt korrekt problematikken rundt kommende aldersavgang og manglende rekruttering av kvalifiserte forskere.

Når det gjelder rekruttering allment til samisk forskning, så viser rapporten tydelig at det viktigste er å ha stillinger som er øremerket samisk forskning – det er der det er størst sammenfall mellom antall stillinger og antall årsverk. Det kan være mange stillingskategorier rundt på de forskjellige institusjoner som mer eller mindre også har samisk relaterte oppgaver. Men det er kun øremerkede stillinger som sikrer en kontinuerlig forskningsinnsats og som dermed også er resistente i forhold til alternative prioriteringer internt ved institusjonen.

Utvalget vier stor plass til utdanning og forskning vedrørende samiske forhold, mens spørsmålet rundt kunnskapsformidling nærmest ikke er berørt. Som museum er TMU pr. definisjon involvert i

formidlingsarbeid og vi opplever daglig mangelen på samisk forskningsformidling i samfunnet rundt oss. Delvis handler det om manglende formidling av samisk relatert forskning i det norske samfunn, noe som igjen får konsekvenser for allmenhetens forståelse og kunnskap om samiske forhold. Ett eksempel på dette kan være den problematiske debatten i Tromsø rundt spørsmålet om samisk språkforvaltning.

Men det handler også om manglende formidling *på samisk* innad i det samiske samfunn. Slike grep handler ikke bare om språkrøkt, men også om å bidra til kunnskapsoppbygging og aksept for vitenskapelig arbeide blant samer flest. Utvalget er svært opptatt av å gi samisk språk større plass i vitenskapelig sammenheng, ikke minst gjennom forslag om konferanserekker og økt satsing på samisk vitenskapelig tidsskrift (6). Men man tar ikke for seg den gjennomgående mangel på populærvitenskapelige bidrag på samisk. Samiskspråklige akademikere ser i dag ut til å kun å bruke samisk skriftlig når de henvender seg til sine samiskspråklige kolleger, mens de bruker norsk ved en evt. formidling av sitt arbeide. Det kunne derfor være av interesse å foreslå et samarbeide med samiske aviser og allmenne samiske tidsskrifter eller etableringen av et populærvitenskapelig tidsskrift på samisk (jfr. TMUs Ottar).

Utvalget kommer for øvrig med en rekke anbefalinger og forslag til tiltak. De fleste av disse berører språk og utdanning og vil derfor ikke bli ytterligere kommentert av oss. Når det så gjelder forskning (5 og 7), slutter vi oss til alle utvalgets forslag og presiserer behovet for langsiktige rekrutteringsstrategier.

Avslutningsvis leveres utvalget et nærmere beskrevet forslag om et "Samordningsråd for høyere utdanningsinstitusjoner med ansvar for samisk forskning og høyere utdanning" (9.1.6). Det poengteres at rådet skal – "kartlegge, artikulere og kanalisere fellessamiske anliggende innenfor utdanningssektoren". Et slikt råd kan være et viktig skritt, men man må også ta høyde for den asymmetri som ligger implisitt i dagens ansvarsfordeling (UIT har rundt halvparten av relevante stillinger og forskning – jfr. utvalgets vedl.). Videre burde man også vurdere TMUs plass i en slik sammenheng, gitt det betydelige bidrag institusjonen representerer både innen forskning, samling og formidling.

Vennlig hilsen

Marit Anne Hauan
museumsdirektør

Inger Storli
seksjonsleder